

בְּעִזָּה י"ת מ' לַסְפִּיָּה"ע תשע"א

בְּכָל הַצָּדִים שֶׁ הָרַב דְּרָזִי שְׁלִיט"א
דָּלַם בְּחֵזֶק הַיָּדָיו לְבָנוֹת אֲמִתִּיּוֹת תְּיוֹמֵר קְלִמְתָּן

לְפָנֵי שְׁמֵרַת מִצְוֹת מַלְכֵּנוּ שֶׁל אֵל אֱלֹהֵי דְרָזִי
לְבָנֵי פֶלֶאק קְלִמְתָּן וְאֲנֵינוּ נִפְתָּח וְנִשְׁמַח בְּחֵזֶק יָדָיו
שֶׁל מִיּוֹם קְלִמְתָּן

בְּעִזָּה י"ת מ' לַסְפִּיָּה"ע תשע"א

כָּל הַדְּבָרִים שֶׁ הָרַב דְּרָזִי שְׁלִיט"א

בִּשְׁם הַחַזוֹ"א נְכוֹנִים וְאֲמִתִּיּוֹת*

חַיִּים קְנִיבְסְקִי

גַּם שָׁמַעְתִּי מִמּוֹ"ח שְׁלִיט"א שֶׁכָּל מֶה שֶׁהָרַב דְּרָזִי

הִנ"ל כּוֹתֵב בְּשֵׁמוֹ נְכוֹנִים וְאֲמִתִּיּוֹת וְאִפְשָׁר לְסַמּוֹד

ע"ז

חַיִּים קְנִיבְסְקִי

כַּעֲשֵׂה אֶת הַשְּׂמִיעָה וְהַזְכָּרָה

כַּל הַדְּבָרִים שֶׁ נִכְנָה דְּרָזִי שְׁלִיטָה
דְּרָזִי הַחֲזוֹן לְבָנִים וְאִמְתִּיּוֹן
לְשׁוֹן שְׂמִיעָה וְהַזְכָּרָה
כַּל הַדְּבָרִים שֶׁ נִכְנָה דְּרָזִי
שְׁלִיטָה אֶת שְׂמִיעָה וְהַזְכָּרָה
שְׁלִיטָה אֶת שְׂמִיעָה וְהַזְכָּרָה
שְׁלִיטָה אֶת שְׂמִיעָה וְהַזְכָּרָה

בעזה"י מ' לספיה"ע תשע"א

כל הדברים שב' הרב דרזי שליט"א

בשם החזו"א נכונים ואמתיים

חיים קניבסקי

גם שמעתי ממו"ח שליט"א שכל מה שהרב דרזי

הנ"ל כותב בשמו נכונים ואמתיים ואפשר לסמוך

ע"ז

חיים קניבסקי

דין ההנאה מחשמל של חברת החשמל כפי המציאות עתה

מובאים כאן לתועלת הרבים דברים שפורסמו בדין השימוש בחשמל כפי המציאות היום בחברת החשמל. בנוסף לעיקרי הדברים שנתבארו בספר שבות יצחק ח"ו בדיני חשמל פרק י"ט.

לפני בירור ההלכה יש לתאר את המציאות ביצור החשמל עתה, ואח"כ יבואר דין השימוש בו.

א. מו"מ עם חברת החשמל

מנכ"ל חברת החשמל בשנת תשס"ח מר אורי בן נון הי"ו, העלה תכנית שהוא יפעל לצרף כמאה וחמישים עובדים נכרים בשבת, לצד שבע מאות וחמישים עובדים יהודים בייצור ובהולכה שעובדים בשבת בד' משמרות, וביקש לדון בזה עם גדולי ישראל, מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל הקדיש זמן רב לזה ויחד עם גדולי ישראל נפגשו עמו פגישות ארוכות מאוד לדון בהצעה, הפגישות התקיימו בבתיהם של גדולי ישראל ולאחר מכן בביתי.

המנכ"ל אמר למרן זצ"ל שהם משקיעים הון רב במכון ידוע כדי להביא לביטול הגנרמורים, נומכך נובעים הפירסומים חבדויים בתקשורת מדי איזה זמן, כי עוד כמה חודשים כבר לא

יצטרכו גנרטורים], והשיב מרן זצ"ל שמכון זה מיצג רק דעות של עצמו, וצריך להקים ועדת רבנים, ואכן מרן זצ"ל מינה ועדת רבנים כדי לערוך תקן כיצד חברת החשמל צריכה לפעול על פי ההלכה.

[לא מדובר במגמת פיטורין של מאות העובדים היהודים רח"ל, כיון שהם מקבלים תשלום גבוה של כשלוש מאות אחוז על עבודתם בשבת, ואינם מוכנים לוותר על כך, אלא מדובר לצרף עובד נכרי לצד חמשה עובדים יהודים שיורו לו איזה פעולה לעשות].

ועדת הרבנים יושבה עמם יחד מספר ישיבות והועלו פתרונות, אבל התכנית שמורה לימות המשיח, כי חברת החשמל הציבה שלושה תנאים. א. לא כל הפעולות יעשו ע"י גוי אלא רק מה שיראה להם. ב. כל פעולה שיראו צורך לעשותה ע"י ישראל או ע"י גוי לא יהיו מוגבלים מלעשותה. ג. תנאי קודם למעשה, דרשה החברה שתצא הוראה חד משמעית ממרן זצ"ל לכל הציבור להפסיק לאלתר את השימוש בגנרטורים של שבת, ורק אח"כ יחלו בצימצום חילול שבת ע"י שילוב נכרים בעבודה.

כלומר מבחינתם הגישה היא כמין הצעת פשרה לצמצם קצת בפעולות איסור הנעשות ע"י ישראל ולעשותם ע"י גויים ובתמורה לבטל הגנרטורים שפוגעים מאוד בכבודם.

מרן זצ"ל הגיב על כך כי הם מבקשים את הנדוניה לפני החתן, ולא נראה שיצא דבר מהמו"מ עמם, ואקבל שכר שיחה נאה על הזמן שהקדשתי לזה.

ב. חלק מהעובדות שהובאו לפני הועדה

א. כ-150 הדלקות נעשות באופן ידני בכל שבת וכמאה ועשרים מהם נעשות משיקולי חסכון, [המחשב נותן המלצות כל כמה דקות איזה מבערים כדאי להדליק ממעמי חסכון במקום מבערים אחרים]. רבות מההדלקות הם בכניסת שבת וליל שבת [רבים טועים לחשוב כי בליל שבת לא נעשות פעולות]. בהדלקות שמטעמי חסכון אין את הנימוק להתיר מפני צורך החולים וכמשי"ת להלן.

ב. ביקשנו כי לכל הפחות בליל שבת לא יעשו פעולות ממעמי חסכון, והשיבו כי החסכון בפעולות אלו נאמד בכ-8-6 מליון דולר לשנה. אם נמצא להם תורם על סכום זה יש על מה לדבר.

הוסבר לנו שהדלקות אלו נעשות באופן ידני ממעמי בטיחות ושיקולים שמשתנים כל העת גם בגלל תקלות וליקויים שמתגלים, ובעולם יש תחנת כח אחת שדאגו לעשותה באוטומציה מלאה "שוורצה פומפה" בגרמניה ומחיר החשמל שלה פי שתיים בגלל עלויות ההשקעה לאוטומציה מלאה.

ג. מיכל הפחם בחדרה מספיק לכ-8 שעות ובכל שעות היממה בשבת כבחול עובדים בשטח מרקטורים להכנים פחם בגלל ריבוי הצריכה של הבריאים. נמצא שהמשתמשים בחשמל גורמים באופן ישיר להסעת פחם בשבת והבערתו ע"י ישראל. [על נסיונות ההטעיה בזה ראה להלן].

לשאלת הועדה מדוע לא בונים מיכל שיכיל כ-28 שעות או כ-50 שעות הוסבר לנו שהדבר מורכב מבחינה מכנית לעשות מיכל כזה שיפעל באופן יעיל, וגם לא מעשי מבחינת העלויות. אפשרות להסעת הפחם לתנורים באופן אוטומטי ללא טרקטורים, אינה מציאותית כתנאים הקיימים בחדרה.

ד. עוד מלאכות הנעשות בשבת כבחול: רישום הליקויים, הטיפול בהם, פעילות טיפולית שוטפת, ופעילות לשרידות המערכת.

ה. תקשורת בין חדר הפיקוד לאנשים בשטח שבדקים את כל המערכת כל חצי שעה או שעה ומדווחים על ליקויים וחריגות. לצורך זה העלו המנכ"ל ובכירי החברה בפגישה עמם הצעה להשתמש בטלפון גרמא ומנגנוני גרמא, הצעה זו נדחתה לחלוטין בהנחיית מרן זצ"ל שהורה כי השימוש במנגנוני גרמא הוא מלאכה גמורה והרי זה בכלל מלאכת מחשבת, ואין שום תיקון בדבר, וכמו שכתבו האחיעזר והחזו"א והאגרות משה בהגדרת מלאכת מחשבת הו"ד בספר זה פרק ג'.

ג. סיכום

אוטומציה מלאה אינה רעיון מציאותי ובכל העולם אין תחנה שפועלת אוטומטית מלבד תחנה אחת בגרמניה "שורצה פומפה" שלכן מחיר החשמל שלה כפול. [וכמובן שגם האוטומציה שם אינה אוטומציה מלאה הנדרשת ע"פ ההלכה].

ישתי סיבות לכך, סיבה בטיחותית, וסיבה מעשית, בטיחותית כי מדובר בכמויות אדירות של דלק אש וקיטור וכל תקלה

שאחד מהם יפעל שלא בתיאום וברגע הנכון יכול להסתיים באסון גדול רח"ל.

והסיבה המעשית כי מדובר במערכת עניפה ומאוד פעילה שבכל רגע יתכנו חריגות שמחייבים שינוי בתוכנית ההפעלה, ולכן כל המערכת על כל פרטיה נבדקת כל הזמן, יש חלקים שנבדקים כל כמהצית השעה ויש שנבדקים כל שעה, ומדובר בשטח של קילומטרים רבים בעשרות היחידות שפועלות בכל הארץ כגוף אחד, ולדוגמא ביחידה שפועלת על שישים מבערים ומתגלים סימנים שלא כדאי להפעיל מבער זה או חלק אחר במערכת הרי מיד צריך לשנות, וראיתי ברשימות של משמרת אחת 6 הערות פה נורת התראה מהבהבת ופה חשש לדליפת שמן וכדו' וכמובן שזה משפיע על השיקולים את מה להדליק. וחבל מדווה למוקד ארצי בחיפה שצריך להחליט מה להדליק ומה לכבות יחד עם השיקול של כמות הצריכה שתדרש וחכמאיות מה להדליק מטעמי חיסכון כדי שיחא אפשר לכבות מבערים אחרים.

הפתרון היחיד הוא לשלב נכרים בעבודה ולחתור לכך שכל המלאכות יעשו רק ע"י נכרי ורק מלאכות שעל פי ההלכה מותר לעשותם ע"י נכרי. וכמו שאמר מרן החזון איש זצוק"ל לגרב"צ במברגר זצ"ל שצריכים להעסיק שם גויים ולעשות רק פעולות המותרות ע"י גויים.

לדברי בכיר בחברת החשמל, ישנם בעיות רבות שיש צורך למצא להם פתרון. ומלבד הבעיות הטכנולוגיות הרבות צריך להביא בחשבון גם את הפן האנושי המורכב מבחינתם שלא לגרום לפיטורי אחד ממאות העובדים, ושימצאו פתרונות

מכניים ללא מכשירי גרמא, ויוסכם להעסיק גוים בכל הפעולות הנעשות בשבת, בייצור וגם בטיפול במערכת ורק על פי ההלכה, ובפיקוח של רבנים מקובלים על רבותינו, בכל אחת מעשרות יחידות הכח הפזורות בכמה מקומות בארץ, כך שהפתרון המושלם אינו נראה באופק עד שיערה רוח ממרום ותמלא הארץ דעה.

ד. נסיונות הטעיה

כבר בתקופת החזו"א נעשו נסיונות הטעיה כפי שאמר החזו"א זצ"ל להגרי"נ קופרשטאק זצ"ל, (וכמובא בספרו מאורות נתן). והוסיף החזו"א אם כותבים טעם איסור השתמשות בחשמל משום מעשה שבת, ימעו לומר שמותר להשתמש בחשמל המיוצר, שהרי חברת החשמל מפרסמת שייצור החשמל נעשה באופן אוטומטי, אך האיסור שכתבתי משום חילול השם, הוא סיבה לאסור בכל אופן של חילול שבת הנעשה בעסק זה. עיי"ש ובספר שבות יצחק ח"ו פרק י"ט אות ד' ביאור דבריו.

גם כיום נעשים סיורים לרבנים, ולדוגמא מראים להם חלק ממסוע פחם שעובד אוטומטית באשקלון, ולא מראים את הטרקטורים שמכניסים פחם לתנורים בחדרה ששם מיוצר כשליש מצריכת החשמל בארץ. וכמובן שאינם מראים את אופן היצור וההדלקות ואופן התנהלות חדרי הפיקוד עם מרכז הפיקוח בחיפה שנותן את הוראות ההפעלה לכלל התחנות.

זוה כבר עשרות שנים שלפחות פעם או פעמיים בשנה אחרי שעורכים סיור לרבנים ועסקנים בחברת חשמל ומראים להם את

מה שרוצים להראות, מיד מתפרסם על כך בעתונות עם הערכה ברורה שתוך כמה חודשים חברת החשמל תהיה למהדרין, ולא אחת באו למרן זצ"ל בהתרגשות לספר לו זאת, וכיון שהוא ידע את האמת תגובתו היתה באירוניה נו לדבריהם הרי זה ממש ימות המשיח, והיה אומר לי זאת ומבקש שאפרסם בעיתון שאין הדבר כן כדי שלא יכשלו לסמוך על כך וימנעו מלהצטרף לגנרטור.

[כששאלו לאנשי פרסום ויחסי ציבור של חברת החשמל למה לא יפגשו עם תלמידי מרן זצ"ל להביא לפתרון אמיתי אם לדבריהם זה ניתן, השיבו שהמנכ"ל אמר אנחנו לא ערוכים לקבל הכשר מרבנים שהרי אנחנו מכניסים את הפחם בטרקטורים ועל כזה דבר אף רב לא יתן לנו הכשר [על לחצני הבערה כיון שזה לא פעולה פיזית מאומצת זה אפשר למצא מי שיתיר, כך הסבירו], אבל תפקידנו להפגש עם אנשים מתונים כדי ליצור דעת קהל אוהדת לחברת החשמל. וכאמור החזון"א כבר צפה התנהלות זו של חברת החשמל והזהיר מלטעות אחריהם].

כמובן שצריך להשתדל למעט חילולי שבת בחברת החשמל, אבל גם צריך להזהר מלטעות ולהאמין שהכל מתוקן.

למעשה מי שמכיר את גודל המורכבות של המציאות בשטח יודע כי רק כאשר ימציאו מכונית שתסע בכביש סואן בפיקוד אוטומט שיביא בחשבון את כל ההפתעות על הכביש ויגיב נכון ברגע הנכון ללא פיקוח והתערבות אנוש, רק אז יהא מקום לדבר על אוטומציה מלאה ללא התערבות אנוש בחברת החשמל.

בכ' כסליו תשע"ב פורסמו דבריו של יו"ר ועד המהנדסים של חברת החשמל. "כי גם אם החשמל ייוצר על ידי גויים, בכל שרשרת אספקת החשמל עובדים יהודים בשבת בהולכה, בחלוקה, בפיקוח, בניהול מערכת, תיקונים, מוקד, כולם עובדים בשבת, ותהא זו צביעות לומר ששומרים על השבת בתחנת הכח".

ה. איסור מעשה שבת

בעבר כאשר התעוררה שאלת השימוש בחשמל בארץ ישראל, הנידון היה אם יש בזה איסור מעשה שבת, או דמי לנר שהודלק עבור חולה שמותר גם לבריא להשתמש בו, דאמנם נעשות פעולות איסור נוספות של הוספת דלק והבערות בגלל ריבוי הצריכה של הבריאים, מ"מ הפעולות נעשות באופן שמוכרחים לעשותם מפני פיקוח נפש, כי המערכת כולה פועלת כגוף אחד לספק לכולם, ואם יש דרישה יותר מהייצור המערכת תפסיק לעבוד ולא יהיה גם לחולים, נמצא שאם היה העובד שואל אם מותר לו להוסיף עתה, היו מורים לו להוסיף.

וממעת זה כתב מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל דאפשר שמעיקר הדין אין לאסור ליהנות מהחשמל בשבת אף אם נעשה ח"ו ע"י ישראל. (הדברים נכתבו לפני כשישים שנה ולפי המציאות שהיתה אז, ונדפסו במנחת שלמה ח"ב).

ומ"מ הוסיף בזה הלשון: "יש לדעת שע"י השימוש שאנו משתמשים בשבת בחשמל הננו גורמים שיכופו שם את הפועלים לחלל שבת, וכמה מכוער הוא להתענג בשבת באש

זרה אשר לא צוה ה', וכ"ש לכבד את מקדשי ה' אלו בתי כנסיות ומדרשות באורים שהם חושך ולא אור, וחובה גדולה מוטלת על עיני העדה להאיר את ההולכים בחשך ללכת באור ה' והיה לנו לאור עולם".

ובשו"ת אגרו"מ ח"ד סי' קכ"ז חולק על הנ"ל וכתב דלא מובן ההיתר של בתי חולים, דהא אפשר לעשות מכונה קטנה לכל בית חולים וכו'.

כלומר יש איסור מעשה שבת בגלל תוספת ההדלקות שנעשות מחמת ריבוי הצריכה ע"י הבריאים אע"פ שהבריאים מחוברים לאותה מכונה גדולה ואם לא יוסיפו לא יהיה גם לחולים.

ועיי"ש בסי' ס"ד דאם הכל עובד באופן אוטומטי, וגם אם התקלקל אפשר שתיקנו נכרים ויש גם הכרח לתקן לצורך נכרים, איכא ספק ספיקא, ואפשר שלכן נוהגים להתיר.

אבל המציאות כיום שמאות יהודים עובדים בתחנות הכח בשבת בייצור ובהולכה, ואין מקום להיתר זה. [באופן רשמי לא מכניסים שם גויים כלל כי זה מקום עם סיכון בטחוני גבוה].

ו. המציאות עתה חמורה מבעבר

המציאות המתוארת לעיל התגלתה בשנת תשנ"ב וגם קיימת עד היום [אנו עוקבים ומתעדכנים כל הזמן], שנעשות בכל עת פעולות מטעמי חסכון על מנת לייצר את הכמות הנצרכת באופן החסכוני ביותר, פעולות אלו נעשות באופן שאין

בעשייתן היתר משום פיקוח נפש, מפני שסדר עשייתן הוא כך: בתחילה מוסיפים בייצור של מכונה אחת ע"י הוספת מבערים וכו' כדי שניתן יהיה אח"כ להפחית הייצור במכונה אחרת, נמצא שמלאכות אלו נעשות שלא לצורך חולים.

לדוגמא, שני גנרטורים גדולים בחדרה בעלי יכולת ייצור של- 575 מגוואט כל אחד ופועלים כל אחד מהם על ששים מבערים לתפוקה מלאה. אם שניהם עובדים עתה על כארבעים מבערים ליצור כשמונה מאות מגוואט, ועתה יש צורך בהפחתה של 300 מגוואט, פעמים שזול יותר להוסיף מאה בייצור האחד ע"י תוספת הדלקה של עשרה מבערים, כדי להפחית את האחר למינימום, וכמו"כ כשיש צורך בתוספת פעמים שזול יותר להגדיל יותר האחד ולהפחית האחר.

והרי זה דומה לחולה שהדליקו לו נר שמחירו יקר ואח"כ הדליקו נר שמחירו זול כדי שיוכלו לכבות את הנר שמחירו יקר, הנר שהודלק באיסור אסור ליהנות ממנו גם אחר שכיבו את הנר הקודם.

ואין לומר דאמנם בשעה שנעשתה המלאכה נעשתה באיסור אבל כיון שאחר הכיבוי היא נצרכת לחולה זה טעם להתיר על כל פנים מכאן ולהבא ליהנות ממלאכה זו. דיעוי' בב"י וברמ"א [סי' רנ"ג סעי' ה'] שהביאו את דברי תשובת הרשב"א דאם אמר לגוי להחם לו תבשיל אסור לאוכלו אפילו צונן, וביאר המשנ"ב דאף דלא נהנה ממלאכת הגוי מכל מקום קנסוהו הואיל ונעשתה מלאכת איסור. יעוי' בספר מאורות נתן ובשבות יצחק ח"ו בדיני חשמל פרק י"ט בדברי הגרי"ש אלישיב זצ"ל שזהו גדר בקנס שאם נעשתה מלאכה באיסור, גוף הדבר

נאסר גם כשנסתלקה ההנאה מהאיסור, וכמו"כ כאן כשחזרו וכיבו ומה שהודלק באיסור הפך להיות דבר הנצרך לחולה, נשאר הדבר באיסורו, וע"ע שם.

הפעולות מטעמי חסכון נעשות בשבת וביום הכיפורים כבחול, והזנת הפחם ע"י המרקטורים, היו בעבר ימי כיפורים שלא הוצרכו לזה בגלל מיעוט הצריכה.

[ברור הדבר שכל אדם שהיה רואה מול עיניו את הפעילות בחדרי הפיקוד בהדלקות וכיבויים ועוד מלאכות היה מתבייש מעצמו ליהנות מחשמל זה, מלבד איסור מעשה שבת].

ז. דברי הגרש"ז אויערבך זצ"ל

עד שנת תשנ"ב היתה תקופת הטעיה כאילו כל פעולות הייצור מתבצעות באופן אוטומטי [כמובא לעיל], דיווח מוטעה זה הועבר לידיעת מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל ומשום כך במשך איזה תקופה סבר שכבר אין צורך בגנרטור, אולם בשנת תשנ"ב כאשר נודעה לו החטעיה, ושלמעשה עובדים בפועל בייצור בשבת, ובאופן חמור יותר מבעבר מפני שמטעמי חסכון נעשות פעולות יצור בזמן שאין בהן צורך לחולים ואין היתר לעובדים לעשותם מפני פיקוח נפש, אמר שהוא צריך לעיין בזה.

לאחר מכן כשדנתי לפניו בנושא זה השיב כך: חשבתי על זה, ומאחר שיש ספק אם אני מקבל מהחשמל שמיוצר באיסור או מהחשמל המיוצר בהיתר הרי זה ספק מעשה שבת.

אולם כשהתבררה לו המציאות שמערכת החשמל בכל הארץ עובדת כמערכת אחת, ואצל כל הצרכנים זה וזה גורם החשמל המיוצר באיסור עם החשמל המיוצר בהיתר, ולאור הוכחתו (במנח"ש וכמובא בשבות יצחק בדיני חשמל פרק י"ט) שזה וזה גורם אסור משום מעשה שבת, אמר שצריך לעיין שוב בענין.

בר"ח אדר תשנ"ה, שלושה שבועות לפני פטירתו שאלו אם להצטרף לגנרטור, והשיב, אין זה שאלה ובודאי להצטרף ולא רק תיקונים עושים בשבת אלא הם מייצרים חשמל בשבת. ואמר לבני ביתו שהוא מצטער על כך שבעקבות ההטעיה של חברת החשמל נמנעו אנשים מלהצטרף לגנרטור.

בתקופה שסבר שמעיקר הדין השימוש מותר ועדיין לא היה גנרטור שבת, היה משתמש לתאורה במצברים ולא נמנע מלהשתמש במקרר, ושאלתי אם הוא סבור שיש חילוק בין מקרר לתאורה, והשיב לא מפני זה אני משתמש במקרר אלא מפני שמעיקר הדין מותר ליהנות, כי תוספת ההדלקות נעשית באופן שהיו מורים לו להוסיף מפני פיקוח נפש כנ"ל, אבל כיון שהם עושים זאת לא מפני פיקוח נפש אלא מפני שהשבת כיום חול אצלם לכן מפני חילול השם אני מוזהב בכך שלתאורה אני משתמש במצבר. ולאחר שהתברר שנעשות הדלקות מטעמי חסכון שוב לא ראה הבדל בין תאורה למקרר ומזגן.

ועי' גם בשו"ת אגרו"מ [או"ח ח"ד סי' קכ"ז], שכתב איני רואה חילוק ממש בין השתמשות להאיר ובין המקרה, ואמנם נתן מעם לדברי המקילים במקרה אבל ליה לא ס"ל כמבואר בדבריו שם ובסי' ס"ד ובסוף חלק ה'.

תיאור מפורט ומעודכן על אופן יצור החשמל בזמנינו נתבאר בארוכה בספר מאורות נתן להגרי"נ קופרשטאק זצ"ל ובספר שבות יצחק ח"ו בדיני חשמל, ועיי"ש בבאור גדרי דין השימוש בחשמל, א. משום איסור מעשה שבת. ב. משום גזירת שםא ירבה. ג. משום האיסור להביא את חבירו לידי עשיית מלאכה, וכן להביאו לידי ריבוי מלאכות במצב של פיקוח נפש. ד. ביאור דברי החזו"א שכתב דאף באופן שיש היתר בשימוש בחשמל מן הדין, אסור ליהנות ממנו משום חילול השם. ובדברי הגרי"ש אלישיב זצ"ל בכל זה.

ח. פרטי דינים נוספים ששמעתי

ממון הגרי"ש אלישיב זצ"ל

א. הצטרפות לגנרטור אינה הוצאה כספית אלא הכנסה, כי בצרכי שבת נאמר כל המוסיף מוסיפין לו, ובשיעור ההצטרפות לגנרטור עד כמה נכלל בהבטחתו, שמעתי ממון הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמה שהוא בגדר צורך שבת נכלל בהבטחתו, והשימוש בגנרטור למה שהוא רגיל להשתמש בימות החול למאור חימום וצינון חשיב צורך, הואיל ואין זה כבוד שבת שיחסר לו ממה שהוא רגיל בימות החול.

ב. בתשובה לשואל אשר מסיבות שונות טען שיש לו היתר ליהנות ממעשה שבת לצורך חולה וכדומה, אבל יש לו יכולת להצטרף לגנרטור עבור מקצת מהצריכה שלו אם יש לו לעשות כן, השיב מרן זצ"ל דגם אם יש הדלקה שהיא מותרת צריך לשקול ולדון כל הדלקה בפני עצמה, ובודאי צריך להצטרף לגנרטור לכל מה שניתן להצטרף.

ג. השימוש בחשמל של חברת החשמל בבית הכנסת, הוא חמור יותר מאשר בבית פרטי, מפני שנעשה בציבור ובפרהסיא.

ד. אין חילוק בין מזגן לתאורה.

ה. הנוהגים ליתן מכספי מעשר גם לצורכי ציבור כגון בנין בית הכנסת ומקוה, יכולים ליתן להוצאות הגנרטור לצורך השימוש בבית הכנסת.

ו. בתשובה לשואלים השיב מרן זצוק"ל, דאם בבית הכנסת שבו הם מתפללים בקביעות משתמשים בחשמל למזגנים ויש אפשרות להתפלל בבית הכנסת אחר, עדיף להתפלל בבית הכנסת אחר.

ז. מרן זצ"ל נשאל ע"י ישיבה קטנה חדשה שבעתיד הקרוב תהא להם אפשרות להתחבר לגנרטור, האם הם חייבים להוציא הוצאה לזמן קצר להשתמש במצברים כשעתה בשלבי הקמת הישיבה הוצאה זו קשה להם. והשיב: מחוץ לשאלה ההלכתית, ישיבה המשתמשת בחשמל בשבת מכריזה כי אינה שייכת לכיוון החינוך של עולם התורה אלא של... [ונקב בשמה של ישיבה שאינה חרדית].

ח. כשדובר לפניו על ת"ח שמשתמש בחשמל מפני שמועה לסמוך על רב שהתיר בעבר, שלא ידע מהשינויים באופן ההדלקות מטעמי חסכון, השיב: דע לך שלהיות בן תורה ולהשתמש בחשמל זה לא הולך יחד, כי הרי הוא יודע שהחזו"א אסר ובן תורה צריך להסתדר עם החזו"א.

ט. דברי הגר"ח קנייבסקי שליט"א

הגר"ח קנייבסקי שליט"א הוסיף וכתב על דברי מרן זצ"ל: דברי מו"ח שליט"א ברורים וא"צ חיזוק וכל הזהיר בעניני שבת יתברך ממקור הברכות.

בתשובה לשאלת סוחר ומשקיע, השיב כי מבחינה מסחרית כדאי להשקיע ברכישת גנרטור לבית הכנסת, שבזה יזכה לבנים גדולי ישראל [על פי המשנה ברורה ושעה"צ בסי' רנ"ו], מלבד הברכה בעסקיו ובכל עניניו כי שבת היא מקור הברכה.

עוד שמעתי מפיו ע"פ החזו"א, כי שימוש בחשמל לא כשר הוא חטא חמור ביותר, מפני שמדובר בעסק ציבורי שמחלל שבת בפרהסיא וחילול השם שהנהנה מראה שאין ליבו כואב על חילול שבת, ולכן הוא מורה למי שיסורים באין עליו שיפשפש במעשיו בשימוש בחשמל. בחודש שבט שנת תשנ"ז עמדה לפרוץ מלחמה עם עירק וכשהכל היה מוכן למלחמה הגר"ק שליט"א הורה לפרסם המאמר בענין החשמל [שנדפס בשבות יצחק ח"ו פרק י"ט] וזה יעצור את המלחמה, וכך הוי פירסמו ביום שישי, וביום ראשון הודיעו שאין מלחמה, וכששאלתי על

כך, השיב אני לא נביא אבל כך מסתבר כי שבת היא מקור הברכה, ולכן דרכו להשיב על כל בעיה בפרנסה או יסורים, שיפסיקו להשתמש בחשמל לא כשר וחכל יסתדר.

בער"ח תמוז תשע"ג כתב מכתב חיזוק להשתתף בהוצאות התקנת גנרטור עבור מזגנים בבית הכנסת, "מאן דיזיף שבתא פרעי' שבתא וזוכה לזרע של קיימא גדולי ישראל ואשרי מי שמשתתף במצוה רבה זו חיים קניבסקי"

י. פתרונות

כיום יש אפשרות לחשמל כשר [מלבד ההצטרפות לגנרטור], באמצעות ספקי כח [מצברים] גם לצורך מזגנים וללא צורך בתחזוקה שוטפת וכבר משתמשים בהם בבתים רבים.

הפתרון לבעית השימוש בחשמל בהכאת המים, [ויש מקומות שגם נעשים הפעלות חשמליות], ע"י שמתקנים דוד על חגג [בהוצאה כספית חד פעמית], ובערב שבת בהססת ידית עוברים לדוד שבת לכל שימושי הבית.

פתרונות זמניים וחילופיים, למקרה יש פתרון קל, הקפאת בקבוקי מים עם מלח שגורם הקפאה עמוקה יותר, ולא מרבים לפתוח הדלת. ולתאורה יש תאורת חרום, ויש היום תאורת לדים בעוצמת אור גדולה מאוד בערכה מסודרת עם מצבר ושעון לשלושה ימים.

טלפונים לבירורים 0527142727-0504180699

או במשמרת השבת 0722164422